
MATS FÄLT:

VÄRLDENS SVÅRASTE JOBB

Att vara vicepresident i USA är inte lätt. Ännu svårare blir det om karriären inleds med en större katastrof - samma dag som man blir nominerad till ämbetet. Som relativt okänd senator från Indiana hamnade Dan Quayle i juli 1988 plötsligt i centrum och fick den ödesdigra frågan om militära insatser under Vietnamkriget.

Quayle hade egentligen inget att skämmas för, men var totalt oförberedd och misslyckades fullständigt med att hantera situationen. Försättningen känner vi alla till - den ständiga kampen mot media, de uppmärksammade felsägningarna och rollen som amerikansk politikens ende legitimerade tönt.

Sockersöta familjebeskrivningar

I sin bok *Standing Firm* (Harper Collins, 1994) berättar Dan Quayle sin historia, från ungdomen i Indiana till åren som George Bushs vicepresident. Den ger en annan bild av Quayle än den gängse och dessutom en del av förklaringen till hur en så begåvad president kunde misslyckas så kapitalt på hemmafronten.

En skönhetsfläck är de delar av boken, ofta de där mer personliga förhållanden, som påfrestningarna på familjen och hustrun skildras, vilka är väl sockersöta och ibland går över gränsen för pekoral.

Standing Firm, av Dan Quayle, Harper and Collins, 1994.

Samtidigt ger dessa sidor troligen en ärlig bild av hans engagemang för familjen - något som bland annat tagit sig uttryck i ett för Washington D C ovanligt begränsat intresse för middagar och cocktailpartyn.

Standing Firm innehåller främst en insiderskildring av hur Bushadministrationens inre liv fungerade. Det som saknas är mer genomtänkta förslag till hur högern borde gå vidare, vilket är något underligt med tanke på att det var en potentiell presidentkandidat som stod för texten. Författaren beslutade sig först i början av 1995 för att inte ställa upp i nästa presidentval.

Dan Quayle hyser stor respekt för George Bush både som människa och politisk ledare. Han ställde lojalt upp för presidenten under åren vid makten och anser sig i sin tur ha fått ett motsvarande stöd. Samtidigt hade de två helt olika uppfattningar om hur republikansk politik skulle drivas.

Inrikespolitiskt ointresse

George Bush var intresserad av utrikespolitik. För honom var den inrikespolitiska striden något som helst borde undvikas. Bush lät politiska experter, ofta utan något större ideologiskt engagemang, styra mycket av verksamheten. Han var angelägen om att inte hamna på "fel" sida i striderna om till exempel miljölagarna, regleringarna inom ekonomin, minoritetslagstiftningen och utbildningen.

Fel sida var den sida som fick kritik av den vänsterliberala mediavärlden. Resultatet blev politiska kapitulationer med resultat som inte stämde överens med varken partiets politik eller de utfästelser han själv gjort som kandidat 1988.

Svårtolkade regleringar

Istället för att kritisera demokraterna för det kontraproduktiva och impopulära raskvoteringsystemet accepterade Bush medborgarrättslagar som innebar ännu mer omvänd diskriminering. Istället för att kritisera onödiga och ineffektiva regleringar ställde sig presidenten bakom ny handikapp-, utbildnings- och miljölagstiftning som innehöll mängder av svårtolkade regleringar. Skattekompromissen med demokraterna 1990 - spiken i kistan för hans presidentskap - var ett försök att ta ansvar och undvika strid. Att partiets ideal lämnades därhän trodde han inte skulle få så allvarliga konsekvenser.

Samla styrkorna

När Reagan talade om principer och ideal för de redan frälsta i det egna lägret var det för att lugna de otåliga och samla styrkorna. När Bush gjorde det var det för att förhindra uppror och deserteringar från en administration som redan hade lämnat sina allierade långt bakom sig. Dan Quayles insatser i samma bransch var ett sätt att rädda vad som räddas kunde - förutom att bygga en egen bas inför framtiden. Han fick ofta bedriva "damage control" efter administrationens snedsteg genom att ta kontakt med de högergrupper vars idéer regelbundet ignoreras.

Misstagen under administrationens tid vid makten avslutades med den undermåliga valkampanjen 1992. Bush ville vara juste och lät därför motståndarna härja fritt och dominera dagordningen. På konventet i Houston sprack tids-schemat med påföljd att "fel saker", bland annat Pat Buchanans tekniskt sett lysande men mycket aggressiva tal, kom på bästa sändningstid. Inte minst i samband med konventet blev kontrasten mellan partiarbetarnas förhoppningar och administrationens teknokratperspektiv ett problem, både internt och i media. James Baker ville helst lämna över ledningen av kampanjen till någon annan. Han blev dock kvar och försökte dels utan entusiasm driva kampanjen vidare, dels undvika att alltför mycket identifieras med den kommande katastrofen.

Vinnande högerkoalition

Dan Quayle står nära de grupper som ofta kallas "den kristna högern". De passade inte in i George Bushs bild av hur politik skulle bedrivas. Även om inte alla republikaner står bakom deras krav utgör de en nödvändig del av varje vinnande högerkoalition. Bush gamla allierade, moderata republikaner som alltid arbetat i minoritetsställning, kan inte ensamma ge partiet en framtid. De nya radikala gruppernas krav är dessutom inte särskilt extrema och har ofta ett betydande stöd av befolkningen. Det gäller t ex kraven på rättvist stöd till privata skolor, begränsningar av antalet aborter och kritiken mot offentliga bidrag till extrema konstnärer.

Vicepresidenten gjorde sig efter en tid

av med de "överrockar" som Bushs stab utrustat honom med. Ett av problemen var att de uppenbarligen inte ville associeras alltför mycket med en tills vidare både misslyckad och utskrattad vicepresident. När Quayle istället samlade ideologiska allierade omkring sig blev verksamheten betydligt mer effektiv.

Marknadliberala reformer

Quayle utnyttjade sin ställning till att föra ut det budskap som borde ha dominerat hela administrationens arbete. Han propagerade på samma gång för färre regleringar, lägre skatter, traditionella värden och ett slut på stämningsraseriet, och mot mediaeliten och systemet med omvänd diskriminering. Han inrättade ett råd för konkurrenskraftens främjande som blev en plattform för Quayles arbete för marknadliberala reformer. Inom administra-

tionen bedrev han ett ständigt, bara delvis framgångsrikt, ställningskrig mot de många som varken såg skatter eller regleringar som något problem. NASA var ett annat av hans ansvarsområden.

Duktig politiker

Dan Quayle lär aldrig bli USA:s president. Däremot kan han mycket väl komma att spela en viktig roll inom sitt parti även i framtiden. Att många amerikaner läst hans bok, där han också berättar om hur han i Bush frånvaro genom kompetent agerande avstyrde ett kupp försök på Filippinerna, torde stärka hans chanser. Quayle är inte bara försvarexperten som citerat Tom Clancy i senaten utan också en ganska duktig politiker. Hade det bara inte varit för den där olycksaliga dagen i New Orleans sommaren 1988...

LILLEMOR LINDBERG:

EN GENTLEMANS MEMOARER

Stig Ramels minnebok *Pojken i dörren* bjuder på mycken intressant läsning, allt från barnåren på Hviderups slott i Skåne via UD till Exportrådet och Nobelstiftelsen. Man tar med stort intresse del av avsnitten om hans yrkesliv. Det är också spännande att få inblick i olika styrelser - inte minst i Volvos. Erfarenheten har lett till hans fasta övertygelse om behovet av maktfördelning mellan styrelser och

Pojken vid dörren, av Stig Ramel, Atlantis 1994.

verkställande direktörer.

Det är emellertid slående vilken fantastisk repetition av samtida historia som utgör fonden för hans berättelse. Stig Ramels yrkesverksamma liv spänner över fyrtio år och utspelar sig under en total omformning av det svenska samhället.

Ramel startade sin karriär inom UD under den socialdemokratiska efterkrigsregeringens utrikespolitik som dominerades av Östen Undéns strikta neutralitetsprinciper. Han fick vara med om Sveriges europeisering - tack vare Dag Hammarskjölds insatser - vid tjänstgö-